

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Wydział Teologiczny, Specjalizacja Teologii Pastoralnej
ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa

Posudok habilitačnej práce

Dr. theol. Jozefa Žuffu

Názov práce: **Pastoračné plánovanie. Konkrétne odozva na Druhý vatikánsky koncil**

Predložená na: Teologickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Druhý vatikánsky koncil v konštitúcii *Gaudium et spes* apeloval na dôležitosť využívanie nielen princípov teológie, ale aj svetských vied v pastoračnej činnosti (GS 62). Pápež Ján Pavol II toto učenie rozvíjal ďalej a upozornil na nutnosť pastoračného plánovania s využitím spoločenských vied (RH 21, NMI 29). Táto náuka je tiež obsiahnutá v direktóriu pre pastoračnú službu biskupov - *Apostolorum successores* 2004, ktoré zdôrazňuje, že apoštolská činnosť v diecéze by mala byť zosúladená s pastoračným programom alebo plánom, ktorý si vyžaduje predchádzajúcu analýzu sociálnych podmienok veriacich, aby sa tak pastoračná činnosť stávala účinnejšou (AS 165). Dokument tiež zdôrazňuje, že aj na úrovni farnosti by sa mal vypracovať program iniciatív, týkajúcich sa pastoračnej starostlivosti, s uvedením spôsobu ich realizácie (AS 112).

Téma pastoračného plánovania je v pastorálnej teológii strednej a východnej Európy novou oblasťou, ktorá zatiaľ nemá tradíciu. Preto oceňujem pioniersku prácu autora, ktorá je tematicky dielom „Kolumbusa“.

Jozef Žuffa si stanovil za cieľ poukázať zmysel pastoračného plánovania v praxi, jeho ukotvenie v odkazoch Druhého vatikánskeho koncilu a potrebu systematickej praxe, ktorá nestojí iba na pastoračnom aktivizme a zabehaných postupoch. Prácou chcel poukázať na to, že pastoračné plánovanie prináša rešpekt k realite a je zároveň aj súčasťou tvorby spoločenstva – čo je jeden z najdôležitejších cieľov cirkvi (s. 4- 5). Tento cieľ považujem za naplnený.

Vysoko oceňujem jeho prínos do pastorálnej teológie cez systematické spracovanie praxeológie vychádzajúcej z kompetentných analýz aktuálnej pastoračnej situácie, reflexie normatívnych a teologicko-pastorálnych kritérií a stanovenia návrhov pre prax.

Predložená práca je rozdelená do troch kapitol, ktoré sú proporčne vyvážené. Pozitívne hodnotím štruktúrovanie kapitol podľa jednej z metód pastorálnej teológie: kairológia (vidieť), kriteriológia (hodnotiť), praxeológia (konať). Na druhej strane upozorňujem na nedostatok, ktorým je chýbajúce vymedzenie metodológie výskumných kapitol (napr. v ktorom roku boli realizované).

V prvej kapitole je spracovaná analýza zmien v spoločnosti (postmodernizmus, sekularizácia, privatizácia náboženstva) z pohľadu vybraných sociológov (Kaufmann, Berger, Casanova). Po sociologickej nasleduje teologická reflexia (Johann Baptist Metz, Stefan Knobloch, Regina Polak, Joachim Höhn, Paul M. Zulehner), ktorá je vhodným uvedením do výskumného problému. Pozitívne hodnotím spracovanie kontextu postkomunistických krajín a uvedenie štúdií religiozity na Slovensku. Bez pochopenia kontextu nie je možné plánovať žiadne kroky.

Druhá kapitola predkladá kriteriologické východiská Druhého vatikánskeho koncilu pre pastoračný rozmer Cirkvi. Tak ako Koncil uznal pluralitu sveta, kapitola sa snaží poukázať na to, že je potrebné rozvíjať kultúru nie jednoznačných receptov, ale skôr dialogický prístup, ktorý by mohol byť schodnou cestou aj pre pastorálnu teológiu na Slovensku. Kapitola je spracovaná vhodne lievikovito – od rôznych pohľadov na interpretáciu odkazov II Vatikánskeho koncilu – až po konkrétnu výzvu k dialógu. Pozitívne posudzujem spracovanie modelov recepcie koncilu (Walter Kasper, Otto Hermann Pesch, Karol Lehman, Giuseppe Alberigo, Peter Hünermann), zároveň však hodnotím rozsah spracovania modelov ako neúmerne rozsiahly v súvislosti s výskumným problémom práce.

V tretej kapitole sú systematicky rozčlenené teoretické poznatky týkajúce sa pastoračného plánovania, jeho postupov, ako aj skúseností s ním vo svete a na Slovensku. Súčasťou je výskum realizovaný v troch pilotných farnostiach formou experimentu, výskum kvalitatívnej vzorky postoja kňazov k pastoračnému plánovaniu a ukážka plánovania organizácie zameranej na prácu s mládežou. Tri výskumné podkapitoly si však vyžadujú metodologické dotiahnutie - prvé dve sú bez názvu metódy - názov tretej je mätúci. Taktiež podkapitola 3.5 si v tomto kontexte vyžaduje väčšie rozpracovanie. Oceňujem kvalitatívnu metódu uchopenia problematiky, škoda, že autor nevyužil priestor na väčšiu reprezentativitu prípadových štúdií.

Pri jednotlivých kapitolách by k sledovaniu logickej štruktúry práce pomohli vstupy a hlavne zhrnutia. Takisto závery výskumov si vyžadujú osobitnú kapitolu, takto sú čiastkovo roztratené na viacerých miestach. K naplneniu témy chýba kapitola, ktorá by sa zaoberala teóriami pastoračného plánovania.

Oceňujem ambíciu autora vytvoriť základ pre metodiku pastoračného plánovania a odporúčam pokračovanie v tejto práci cez tvorbu praktických brožúr a tréningových materiálov, kde budú zaangažovaní aj študenti, kňazi a laici. Pri tomto je možné inšpirovať sa pastoračnou komisiou poľskej biskupskej konferencie, ktorá pravidelne pripravuje pastoračný program s usmerneniami pri tvorbe diecéznych pastoračných plánov a tie sú východiskom pre farské pastoračné plány.

K formálnej stránke práce je možné uviesť niekoľko poznámok. Viaceré pápežské dokumenty sú citované cez body, iné cez strany, v niektorých aj aj (napr. poznámka 107, 108, 111, 112). Použitie doslovných citátov nie je zjednotené – niektoré sú vyznačené kurzívou, iné nie. Pri internetových zdrojoch chýba jednotnosť v ich uvádzaní. Pri niektorých linkách v poznámkach pod čiarou chýbajú dátumy citovania (poznámka 113, 114). To isté platí ja pre použitú literatúru, nakoľko niektoré diela sú uvádzané kurzívou, iné nie, diela Jána Pavla II sú zoradené v poradí náhodne bez jasného kľúča. Pri dokumentoch uvádzaných k Pavlovi VI je v piatich prípadoch chyba – on nie je autorom, ale sú to dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu.

Vo všeobecnosti hodnotím prácu veľmi pozitívne, napriek spomenutým nedostatkom, ktoré sa v nej objavujú. Odporúčam ju k obhajobe a vyjadrujem súhlas s ďalším habilitačným pokračovaním. Je dobrou odpoveďou na volanie pápeža Františka po pastorálnej konverzii a pastoračnej práci (EG 14, 33, 105).

5. marec 2019, Varšava

PROF. DR. hab. TOMASZ WIELECKI
WYDZIAŁ PEDAGOGICZNEGO UKSW
ds. nauki i komunikacji
ks. dr hab. Tomasz Wielecki, opr. UKSW